

Anti-pestprotocol

december 2020

Inhoudsopgave

Inleiding en goedkeuring MR.....	3
1. Wat is pesten?	4
1.1. Pesten, plagen en ruzie.....	4
1.1.1. Pesten	4
1.1.2. Plagen	4
1.1.3. Ruzie	4
1.2. Vormen van pesten	5
1.3. Signalen (gedragingen) van pesten	6
2. Betrokken partijen bij pesten	7
2.1. De leerling die wordt gepest	7
2.2. De leerling die pest.....	7
2.3. De meeloper	8
2.4. De buitenstaander	8
2.5. De helper	8
2.6. De schoolleiding, het onderwijzend en onderwijsondersteunend personeel.....	8
2.7. De betrokken ouders	8
3. Aanpak pestgedrag.....	9
3.1. De docenten en het onderwijsondersteunend personeel	9
3.2. De leerlingbegeleiders.....	9
3.3. De mentor.....	9
3.4. De anti-pestcoördinator	10
3.5. De teamleider	10
3.6. De ouders van de leerling die wordt gepest én van de leerling die pest	10
3.7. De ouders van de overige betrokken leerlingen	11
3.8. De zorgcoördinator	11
3.9. Aanpak pestgedrag, een stroomschema	11
4. De preventieve aanpak	12
5. Bijlagen.....	16

Inleiding

Op het VeenLanden College vinden wij het belangrijk dat elke leerling het beste uit zichzelf kan halen en zichzelf kan uitdagen. Wij zijn van mening dat dit alleen mogelijk is wanneer wij streven naar een veilige leeromgeving waarbij leerlingen hun sociale vaardigheden verder kunnen ontwikkelen, zelf keuzes kunnen maken in hun onderwijsleerproces en zich gezien en gehoord voelen.

Pesten is een probleem dat op iedere school kan voorkomen en bovenstaande doelstelling kan ondermijnen. Bovendien kan pesten op de korte en lange termijn zeer schadelijk zijn voor de betrokkenen. Pesten is onacceptabel en vraagt om een breed gedragen, duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Op het VeenLanden College is om die reden een algemeen beleid ontwikkeld om pesten zowel preventief als repressief aan te pakken.

Het anti-pestprotocol is geschreven voor de leerlingen, ouder(s)/verzorger(s) en medewerkers van de school. Met behulp van het anti-pestprotocol willen wij de situatie bespreekbaar maken bij alle betrokkenen: de leerling die gepest wordt, de leerling die pest, de leerling die meeloopt, de leerling die helpt en de buitenstaanders. Daarnaast betrekken wij de ouders bij onze werkwijze om er op deze manier voor te zorgen dat er ook aandacht is voor pestgedrag buiten de school.

Het anti-pestprotocol is onderdeel van het Schoolveiligheidsbeleid en als zodanig verbonden met andere onderdelen zoals het beleid ten aanzien van schorsing en verwijdering van leerlingen en het beleid ten aanzien van ongewenst gedrag (agressie, seksuele intimidatie en geweld). Het protocol beschrijft wat we onder pesten verstaan, hoe pesten voorkomen kan worden en wat de aanpak is als er gepest wordt.

Het protocol en de incidenten die zich hebben voorgedaan in een schooljaar, worden elk jaar geëvalueerd, zodat het protocol zo nodig verbeterd kan worden.

Goedkeuring MR

Dit protocol is in de vergadering van de Medezeggenschapsraad van het VeenLanden College besproken, vastgesteld en definitief goedgekeurd op 18 december 2020 en als beleidsstuk geregistreerd onder nummer 00059.

N.B.

Waar in dit document gesproken wordt over:

- 'hij' wordt ook 'zij' bedoeld;
- 'zijn' wordt ook 'haar' bedoeld;
- 'hem' wordt ook 'haar' bedoeld;
- 'ouders' wordt ook 'ouder(s)/ verzorger(s)' bedoeld;
- 'de leerling die pest' wordt ook 'de leerlingen die pesten' bedoeld;
- 'wij' worden alle medewerkers van het VeenLanden College bedoeld.

1. Wat is pesten?

Een persoon wordt gepest wanneer hij herhaaldelijk en gedurende langere tijd wordt blootgesteld aan negatieve gedragingen van een of meerdere personen (Olweus, 1993). De grens van wat pesten is, wordt echter door velen anders ervaren. Wel zijn er drie algemene kenmerken te onderscheiden die in hoofdstuk 1 besproken worden. Daarnaast komt in dit hoofdstuk het verschil tussen pesten, plagen en ruzie (1.1.), de verschillende vormen van pesten (1.2.) en de signalen en gevolgen van pesten (1.3.) naar voren.

1.1. Pesten, plagen en ruzie

Er is een verschil tussen pesten, plagen en ruzie. Bij kinderen/leerlingen is regelmatig verwarring over wat er nu speelt. Hieronder de verschillen tussen pesten, plagen en ruzie.

1.1.1. Pesten

Pesten kenmerkt zich door drie factoren:

1. Pesten is een vorm van **psychologische, fysieke en/of seksuele agressie** gericht op een andere persoon met als doel die persoon schade toe te brengen.
2. Pesten is het **systematisch en langdurig** lastigvallen van een persoon.
3. Er is altijd sprake van **een machtsongelijkheid**, waarbij daders aanzienlijk meer macht hebben dan slachtoffers.

Pesten heeft vele gevolgen op de korte en lange termijn voor zowel degene die gepest wordt, als degene die pest en ook voor andere betrokkenen. Deze gevolgen kunnen sociaal (welzijn en/of sociale aanpassing), psychisch en fysiek tot uiting komen. In paragraaf 1.3. wordt aangegeven via welke signalen/gedragingen deze gevolgen tot uiting kunnen komen.

1.1.2. Plagen

Het grootste verschil tussen pesten en plagen is dat er bij plagen geen sprake is van machtsongelijkheid. Beide partijen kunnen het vaak goed met elkaar vinden. Het gaat om een 'spel', dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of écht vervelend wordt ervaren. Zo nu en dan geplaagd worden en terugplagen, zal de sociale weerbaarheid van een kind vergroten en daarmee de algehele sociaal-emotionele ontwikkeling bevorderen. Desondanks kunnen pesten en plagen door elkaar lopen en moet rekening worden gehouden met de beleving van de ontvanger en deze serieus genomen worden.

1.1.3. Ruzie

De belangrijkste verschillen tussen pesten en ruzie is dat bij ruzie het conflict gericht is op een zaak en niet op een persoon. Ruzie maken wordt door kinderen nogal eens benoemd als pesten. Hoewel ruzie dus geen pesten is, kan een niet goed opgeloste ruzie soms wel tot pesten leiden en is het daarom van belang dat een ruzie opgelost wordt.

1.2. Vormen van pesten

Bij pesten wordt onderscheid gemaakt tussen direct en indirect pesten. Onder direct pesten wordt directe confrontatie verstaan en bij deze vorm is voor het slachtoffer duidelijk door wie hij wordt gepest. Onder indirect pesten wordt sociaal-relacioneel pesten verstaan en bij deze vorm van pesten is het niet per se duidelijk wie de dader van pesten is (soms bestaat er alleen een vermoeden).

De verschillende vormen, methodes van pesten en bijbehorende gedragingen staan weergegeven in onderstaande tabel (Tabel 1).

Vorm van pesten	Methode van pesten	Gedragingen
Direct	Met woorden	Vernederen/belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken of gemene briefjes schrijven.
	Lichamelijk	Trekken, duwen, sjorren, schoppen, slaan, krabben, aan haren trekken of wapens gebruiken.
	Achternvolgen	Opjagen, achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden en opsluiten.
	Stelen en vernielen	Afpakken van spullen, vernielen van spullen, beschadigen van spullen en bijvoorbeeld gooien met spullen van een ander.
	Afpersing	Dwingen om bijvoorbeeld spullen af te geven of opdrachten uit te voeren, Chanteren in ruil voor bijvoorbeeld een plaats in de groep.
Indirect	Uitsluiten/buitensluiten	Niet mee mogen doen, niet uitgenodigd worden, niet bij een groep mogen staan.
	Doodzwijgen/negeren	Niet praten, niet reageren, roddelen.
	Cyberpesten (digitaal)	(Anoniem) Uitschelden en bedreigen via bijvoorbeeld sociale media, e-mail, of WhatsApp. Opzettelijk virussen versturen. Computer hacken. Vervelende foto's en/of filmpjes op Internet plaatsen of via sociale media verspreiden.

Tabel 1: Verschillende vormen en methodes van pesten en bijbehorende gedragingen

1.3. Signalen/gedragingen van pesten

Er zijn verschillende signalen te herkennen bij leerlingen die gepest worden en leerlingen die pesten. In onderstaande tabel (Tabel 2) staan enkele voorbeelden aangegeven.

	Leerling die gepest wordt	Leerling die pest
Signalen	<ul style="list-style-type: none"> • Negatieve reacties krijgen op inbreng tijdens de les. • Negatieve uitlatingen over de leerling of zijn familie door andere leerlingen. • Medeleerlingen of ouders geven aan dat het kind gepest wordt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Negatieve reacties geven op inbreng tijdens de les. • Negatieve uitlatingen doen over een leerling of zijn familie.
Gedragingen	<ul style="list-style-type: none"> • Alleen staan in de pauze. • Niet in een groepje mogen. • In pauzes veel contact zoeken met docenten/surveillanten. • Omgaan met jongere leerlingen. • Omgaan met oudere leerlingen. • Veel ziekteverzuim met klachten over hoofdpijn, buikpijn, vermoeidheid enz. • Het 'faken' van blessures. • Bepaalde kleren niet meer aan willen naar school. • Snel prikkelbaar of boos zijn. • Nachtmerries hebben. • Bedplassen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrekkige zelfbeheersing. • Overheersend zijn. • Erg impulsief zijn. • Speelt de baas over anderen. • Slaat er snel op los. • Heeft geen oog voor anderen. • Is niet coöperatief. • Luistert niet/moeilijk naar anderen.

Tabel 2: Voorbeelden van signalen/gedragingen bij een leerling die gepest wordt en een leerling die pest

Ook in de klas als geheel kunnen signalen naar voren komen. Vaak is er in een klassensituatie wat minder goed een vinger op te leggen wat het nu is en betreft het een (groeps)verandering ten opzichte van eerder. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een verminderde sfeer, het feit dat de groep meer vraagt van een docent op pedagogisch vlak, een toename in de onderlinge concurrentie of toenemende agressie.

2. Betrokken partijen bij pesten

Pesten vindt vooral plaats in de adolescentie, waarin de ontwikkeling van een eigen identiteit en positief zelfbeeld een belangrijke rol spelen. Leerlingen vergelijken zichzelf met anderen en 'vechten' voor meer onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Daarnaast word je vaak onderdeel van een nieuwe klas (bij een nieuw leerjaar, bij clusters of bij een andere docent). Steeds weer word je onderdeel van een proces genaamd 'groepsvorming'. Wie is de leider, wie volgt, wie gaat zijn eigen gang, is aardig enz.

Als in de beginfase van de groepsvorming de strijd om de hiërarchie te lang duurt, bestaat de kans dat er verdeeldheid in de groep ontstaat. Deze situatie kan leiden tot een onveilig gevoel, waardoor pesten zich kan ontwikkelen. Er ontstaan bijvoorbeeld meer leiders met volgelingen die zich tegen elkaar afzetten. Om de macht te behouden, worden zondebokken uitgekozen en is pesten een feit. Wanneer pesten ontstaat, zie je de volgende rollen ontstaan: het slachtoffer, de pester, de meeloper, de buitenstaander en de helper.

Hieronder wordt kort uitleg gegeven over de verschillende rollen. Ook wordt beschreven hoe personeelsleden en ouders bij kunnen dragen aan een oplossing.

2.1. De leerling die wordt gepest

De ene leerling heeft meer kans gepest te worden dan de andere leerling. Dat kan verband houden met gedrag, uiterlijk, interesses, gevoelens en bijvoorbeeld sociale uitingsvormen die lijken af te wijken van de norm in de groep waarin de leerling zich bevindt. Vaak hebben leerlingen die gepest worden een beperkte weerbaarheid en zijn daarmee niet in staat actie te ondernemen tegen het pesten. Deze beperkte weerbaarheid kan worden veroorzaakt door een negatieve ervaring in het verleden. Leerlingen die gepest worden, stralen deze beperkte weerbaarheid vaak uit, waardoor de angst en onzekerheid toeneemt en de leerlingen uiteindelijk in een vicieuze cirkel komen waar zij zonder hulp niet uit kunnen stappen.

In sommige situaties is er geen duidelijke oorzaak aan te wijzen voor het pestgedrag.

Een kind dat wordt gepest, praat hier (thuis) niet altijd over. Dit kan komen doordat:

- De leerling zich schaamt.
- De leerling bang is voor gesprekken met de leerling die pest (en denkt dat het pesten daarmee juist toe zal nemen).
- De leerling niet gelooft in een oplossing.
- De leerling niet wil klikken.
- De leerling heeft geen klik met de docent/mentor/zorgcoördinator.

2.2. De leerling die pest

Een pester kan iemand zijn met goede sociale vaardigheden die juist door deze vaardigheden dominantie kan uitoefenen. Hij lijkt populair in de klas, maar dwingt dit vaak op een negatieve manier af. Dat sommige kinderen in staat zijn tot pesten komt mogelijk doordat ze hun morele gevoel opzij kunnen zetten. Kinderen leren in hun ontwikkeling de standaarden van moreel goed of moreel slecht, deze standaarden worden gebruikt om kinderen te leiden in hun gedrag. Het opzij zetten van morele gevoelens is voornamelijk het gevolg van egocentrisch redeneren van de pester, die daarmee zijn of haar actie rechtvaardigt.

Het belangrijkste wat een pester onderscheidt van andere kinderen is dat hij moeite heeft zich te verplaatsen in de gevoelens van een ander (beperkt empathisch vermogen). Ook pestende leerlingen hebben op langere termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht.

Een pester kan ook iemand zijn die vroeger zelf slachtoffer is geweest van pesten, gefrustreerd is door een ongelukkig thuissituatie of onmacht ervaart voor het halen van slechte (school)resultaten.

Het verschil tussen jongens en meisjes in de wijze van pesten: Jongens pesten in driekwart van de gevallen op een directe manier en bij meisjes is dit juist andersom. Zij pesten in driekwart van de gevallen op een indirecte wijze.

2.3. De meeloper

Meelopers verschillen met daders doordat zij geen initiatief nemen in het pesten. Dit kan te maken hebben met de angst om zelf slachtoffer te worden of de angst om vriend(inn)en te verliezen. Het kan echter ook zo zijn dat meelopers dit 'stoere' gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de leerling die pest. Door de meelopers bewust te maken van hun rol, kunnen zij (onder begeleiding) hun rol veranderen naar die van helper.

2.4. De buitenstaander

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet opkomen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Het is belangrijk deze leerlingen tot helpers te maken. Hierover meer in hoofdstuk 4.

2.5. De helper

De helper is iemand die voor de gepeste leerling opkomt of hem troost. De helper bezit dus zowel pro sociaal gedrag als het begrip voor de cognitieve en emotionele status van andere kinderen. De helpers en de buitenstaanders zijn degenen die je zou kunnen mobiliseren, waardoor zij een meerderheid in de groep vormen. Met elkaar kunnen zij een cultuuromslag maken.

2.6. De schoolleiding, het onderwyzend en onderwijsondersteunend personeel

Het personeel speelt een cruciale rol in het signaleren van pesten, de ondersteuning en begeleiding van de leerling die wordt gepest, maar ook de leerling die pest. Docenten hebben een voorbeeldfunctie. Daarnaast kunnen zij in groepsverband bijdragen door meelopers en buitenstaanders te bewegen richting de helpers. Op welke manier zij dit doen en welke afspraken wij hierover hebben gemaakt is te zien in hoofdstuk 3: Aanpak pestgedrag.

2.7. De betrokken ouders

Zoals in de inleiding staat vermeld, spelen de ouders een cruciale rol in het proces. Door hen te betrekken zorgen we er gezamenlijk voor dat er ook aandacht is voor pestgedrag buiten de school. Hoe wij de ouders betrekken in het tegengaan van pestgedrag is te zien in hoofdstuk 3: Aanpak pestgedrag.

3. Aanpak pestgedrag

In dit hoofdstuk wordt besproken wie (personeel en ouders) welke actie onderneemt en op welke wijze dit past in de aanpak van pestgedrag. Bij aanhoudend pesten zal het genoemde traject geen automatisme zijn. Steeds zal gezocht worden naar de meest passende maatregelen voor alle betrokken leerlingen.

Onze school hanteert een preventieve aanpak, namelijk het 5 sporenbeleid van Bob van de Meer (2002), waarbij we ons richten op de pester, de gepeste, de zwijgende middengroep, docenten en de ouders. Een meer uitgebreide toelichting wordt gegeven in bijlage 5.6.

3.1. De docenten en het ondersteunend personeel

De docenten en het ondersteunend personeel hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor om hulp en overleg in gang te zetten. Hulpmentoren of zogenaamde buddy's (leerlingen die hebben geleerd te signaleren) kunnen ook een belangrijke rol spelen.

3.2. De leerlingbegeleiders

De leerlingbegeleiders (voorheen vertrouwenspersonen) zijn er om met leerlingen in gesprek te gaan en hen handvatten te bieden om signalen van pesten door te geven aan de mentor. Tevens zullen zij zelf signalen doorgeven aan de mentor wanneer de problematiek hen overstijgt.

3.3. De mentor

De mentor speelt een centrale rol bij het tegengaan van pestgedrag. Hij is de contactpersoon voor leerlingen en ouders. Dit maakt dat de mentor als eerste de signalen betreffende het pesten ontvangt van de leerling, ouder, collega, leerlingbegeleider of ondersteunend personeel. De mentor registreert deze signalen in Magister onder een nieuw incident.

Wanneer er sprake is van een strafbaar feit neemt de mentor direct contact op met de teamleider (TL), zie paragraaf 3.5. Wanneer het geen strafbaar feit betreft, neemt de mentor eerst contact op met de teamleider en APC en vervolgens met de ouders van de betrokken leerlingen. De mentor informeert hen over de genomen en de te nemen stappen.

De mentor voert vervolgens een gesprek met de betrokken leerlingen waarin onder andere een analyse van de situatie wordt gemaakt. Meer informatie over een leidraad voor deze gesprekken vindt u in **Bijlage 1**. De analyse van de situatie wordt uitgevoerd aan de hand van de checklist (zie **Bijlage 2**). Belangrijk bij deze gesprekken is dat het gesprek met alle betrokken leerlingen gevoerd wordt op basis van vertrouwen, een (onder)steunend karakter heeft en rekening houdt met het herstelrecht van de leerling die pestgedrag heeft vertoond. De gespreksverslagen en analyse van het incident worden onderdeel van de registratie in Magister.

Na analyse van de situatie informeert de mentor de anti-pestcoördinator (APC) en maakt hij (al dan niet in overleg met de APC) een plan van aanpak waarin de mogelijkheid bestaat dat ook de klas (meelopers, buitenstaanders en helpers) betrokken worden. Een voorbeeld van een lesvorm in klassenverband is te vinden in **Bijlage 3**.

Een vast onderdeel is het maken van gedragsafspraken met de betrokken partijen welke tevens vastgelegd worden in de incidentregistratie. Gedurende deze gehele fase kan in overleg met de zorgmedewerkers besloten worden om betrokkenen een (dringend) advies te geven om bijvoorbeeld een weerbaarheidstraining, SOVA-training of een agressie-regulatie training te gaan volgen.

Na 4-6 weken evalueert de mentor de gemaakte afspraken met de leerlingen en neemt contact op met de ouders van zowel de leerling die pestgedrag heeft vertoond als de leerling die gepest werd. Op het moment dat het pestgedrag niet stopt, neemt de APC contact op met de ouders. Wanneer het pestgedrag is gestopt, zal er een (individueel) eindgesprek volgen met de betrokken leerlingen. Is het pestgedrag niet gestopt of overstijgt het pesten het klassenverband, dan volgt er een verwijzing naar de TL en de APC. De APC kan het plan van aanpak wijzigen. De TL kan overgaan tot strafmaatregelen, zie paragraaf 3.5.

De mentor zal ook gedurende het vervolgtraject met de TL onderdeel blijven van het proces en de vorderingen in het proces vastleggen in Magister. De teamleider wordt bij elk pestincident direct geïnformeerd. Aan het einde van het jaar biedt de mentor een overzicht van alle incidenten aan bij de APC. De teamleiders vullen dit overzicht zo nodig aan met klas overstijgende incidenten.

3.4. De anti-pestcoördinator

De APC assisteert waar nodig de mentor en brengt extra expertise in de casus. Ook zal de APC erop toezien dat het gehele protocol doorlopen wordt. Tevens zal zij ervoor zorgen dat de leerling die gepest wordt goed opgevangen wordt gedurende het gehele proces.

3.5. De teamleider

Na een verwijzing van een niet-strafbaar pestincident nodigt de TL, samen met de mentor, de leerling die pest en zijn ouders uit voor een gesprek. Tijdens dit gesprek kan worden geadviseerd tot een gesprek met de zorgcoördinator (ZC) met als doel om een extra analyse te maken van de situatie en om bijvoorbeeld extra ondersteuning (zoals een agressie regulatietraining) in te zetten. Daarnaast ontvangt de leerling die heeft gepest een strafmaatregel passend bij de situatie, bijvoorbeeld een vierkant rooster. Tevens worden er nieuwe gedragsafspraken gemaakt die na 4-6 weken weer geëvalueerd worden. De TL en mentor informeren de APC om mogelijk het plan van aanpak aan te passen.

Wanneer uit de evaluatie blijkt dat de leerling nog steeds pestgedrag vertoont, zal de leerling intern geschorst worden. Daarnaast volgt er het (dringende) advies tot verplichte begeleiding dan wel hulpverlening om alsnog tot een gedragsverandering te komen. De TL en mentor informeren de APC om mogelijk het plan van aanpak aan te passen.

Indien het pestgedrag blijft aanhouden, gaat de TL over tot verwijdering conform het protocol Schorsing en Verwijdering.

3.6. De ouders van de leerling die wordt gepest én van de leerling die pest

In **Bijlage 4** staat informatie over wat ouders kunnen doen wanneer zij het idee hebben dat hun kind gepest wordt.

In **Bijlage 5** staat informatie voor de ouders van kinderen die pesten.

3.7. De ouders van de overige betrokken leerlingen

Zoals aangegeven, kunnen pestincidenten ook een effect hebben op omstanders. De mentor kan er daarom voor kiezen een plan van aanpak in te zetten waarbij de hele klas betrokken wordt. Heeft u vragen over de signalen die uw kind afgeeft in de klas of over de klassikale inzet bij een pestincident, dan kunt u contact opnemen met de mentor.

3.8. De zorgcoördinator

Gedurende het proces kan de zorgcoördinator ingeschakeld worden om te adviseren in de specifieke zorg voor de leerling of de zorg in het grotere geheel. Ook kan de zorgcoördinator leerlingen en hun ouders adviseren in en verwijzen naar externe hulporganisaties.

3.9. Aanpak pestgedrag, een stroomschema

In Figuur 3 vindt u het stroomschema van onze aanpak van pestgedrag. Hierin is aangegeven wanneer welke mensen betrokken raken en wanneer u als ouder deelneemt aan deze aanpak.

4. De preventieve aanpak

Het VeenLanden College heeft een **anti-pestcoördinator** aangesteld. De anti-pestcoördinator:

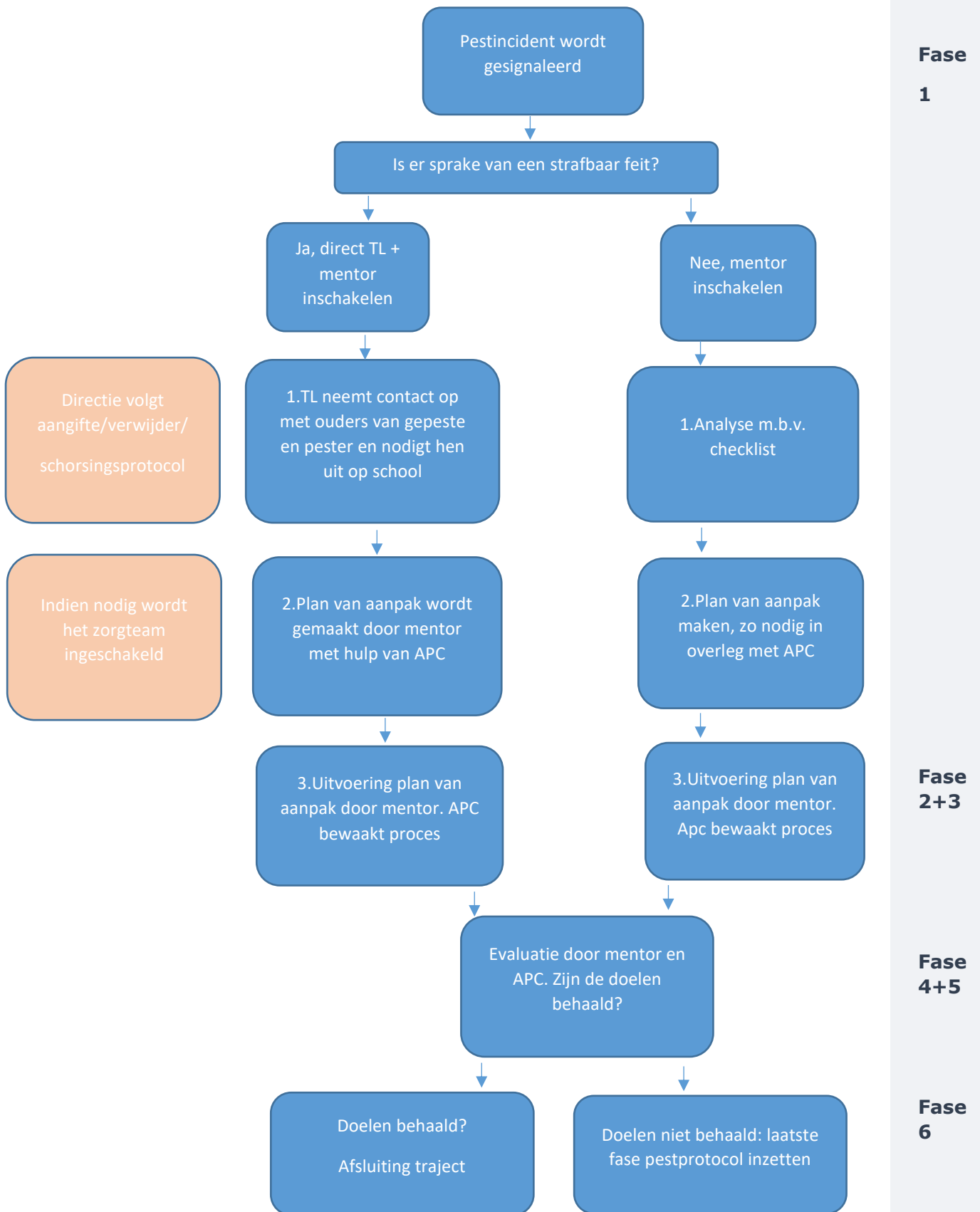
- is een deskundig aanspreekpunt voor personeel en schoolleiding;
- fungeert als aanspreekpunt voor ouders en leerlingen;
- coördineert het anti-pestbeleid van de school en stemt af met de teamleiders en de zorgcoördinator;
- ziet erop toe dat het protocol gevolgd wordt en zorgt ervoor dat medewerkers op de hoogte blijven;
- onderhoudt en actualiseert het pestprotocol;
- overlegt met de zorgcoördinator over betrokkenen in een peestsituatie;
- organiseert activiteiten.

Middels de activiteiten van de anti-pestcoördinator zorgen wij ervoor dat alle betrokkenen, waaronder ook het personeel, up-to-date blijven en waar nodig bijgeschoold worden. Daarnaast streeft de anti-pestcoördinator naar een cultuur waar pesten geen onderdeel van uitmaakt.

Naast de anti-pestcoördinator heeft ook de mentor een belangrijke taak in de preventie van pesten. De mentor heeft een zeer prominente rol in het tot stand brengen van een veilig klassenklimaat vanaf de allereerste kennismaking. Tijdens de mentoruren besteedt de mentor aandacht aan leeftijds-adequate ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden, waarbij omgangsregels en normen en waarden een belangrijke rol spelen. Individueel en in groepsverband wordt gewerkt aan 'goed met elkaar omgaan' en 'positieve groepsrelaties' middels de methode Leefstijl. Voor meer informatie zie de website: www.leefstijl.nl.

Naast de methode Leefstijl krijgt elke leerling extra informatie en begeleiding in het leren omgaan met digitale middelen middels het vak Mediawijsheid. Hierin is aandacht voor het indirect pesten (cyberpesten).

Figuur 3: Stroomschema aanpak

Figuur 4: Fases rondom pestgedrag

Fase 1:

- Elk pestincident in de klas wordt door de mentor geregistreerd in Magister¹ ; een pestincident dat klas overstijgend plaatsvindt, wordt geregistreerd door de mentor/teamleider.
- De mentor voert een gesprek met de betrokken leerlingen, hoor- en wederhoor staat centraal.
- De mentor maakt een analyse van de situatie².
- Afspraken over gewenste gedragsverbetering binnen een gestelde termijn worden vastgelegd in Magister.
- Ouders van beide partijen worden telefonisch door de mentor geïnformeerd.
- Politie wordt door de schoolleiding geïnformeerd, wanneer er sprake is van strafbare feiten.
- De APC wordt geïnformeerd door de mentor en ontwerpt een samenhangende aanpak.
- Er wordt een interventie ingezet door de mentor dan wel de APC.

Fase 2:

- Gemaakte afspraken worden door de mentor gecontroleerd op naleving binnen een termijn van 4 tot 6 weken. Indien nodig wordt deze fase versneld afgerond.
- De mentor zet de evaluatie van de gemaakte afspraken in Magister.
- De mentor controleert de stand van zaken bij de ouders van de gepeste leerling en de mentor koppelt dit terug naar de APC.

Fase 3:

- Wanneer het pestgedrag niet stopt, volgt een gesprek met de pester(s) en hun ouder(s) onder leiding van de mentor en de teamleider. Dit gesprek kan, indien nodig, al in de eerste fase worden gevoerd op het moment dat er onvoldoende verandering optreedt bij de pester(s). De veiligheid van medeleerlingen staat altijd voorop.
- De pester(s) krijgt opnieuw 4 tot 6 weken om het gedrag aan te passen.
- Indien nodig wordt er begeleiding voor de gepeste leerling en de pester ingezet dan wel aangeboden (weerbaarheidstraining, SOVA, agressie-regulatie etc.).
- De pester ontvangt strafmaatregelen.
- Opnieuw worden alle gemaakte afspraken door de mentor vastgelegd in Magister.
- De mentor informeert de APC zodat deze de aanpak zo nodig bij kan stellen.

Fase 4:

- Gemaakte afspraken worden gecontroleerd op naleving binnen een termijn van 4 tot 6 weken. Indien nodig wordt deze fase versneld afgerond.
- De mentor zet de evaluatie van de gemaakte afspraken in Magister.
- De APC controleert de voortgang bij de ouders van de gepeste leerling.

Fase 5:

- Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een interne schorsing opgelegd door de teamleider, conform het protocol Schorsing & Verwijdering.
- Verplichte begeleiding dan wel hulpverlening wordt ingezet om alsnog tot gedragsverandering te komen.
- De gemaakte afspraken worden vastgelegd in Magister.

---

¹ In het logboek selecteert de mentor het kopje 'incident', vervolgens het type incident en de mentor voegt het registratieformulier voor een incident toe.

² Het format voor een analyse bevindt zich in het handboek 'Aanpak om pesten tegen te gaan op het VeenLanden college'.

- De APC wordt geïnformeerd door de teamleider en stelt zo nodig het plan van aanpak bij.

Fase 6:

- Indien het pestgedrag aanhoudt, gaat de school over tot verwijdering van de pester(s).
- De APC wordt geïnformeerd door de teamleider en gemaakte afspraken worden vastgelegd in Magister.

5. Bijlagen

1. Leidraad voor een gesprek met betrokkenen in een pestincident

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- **Probleemgericht:** het richt zich op waarneembaar gedrag. Zodra we gaan interpreteren (=persoonsgericht), reageren we een gevoel van frustratie op de ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met bekritisieren.
- **Relatiegericht:** je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt, maar met behoud van de relatie. Ofwel: benoem het gedrag en geef geen oordeel over iemands karakter of wijs hem niet af als persoon.
- **Veranderingsgericht:** je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan: 'Wat had je anders kunnen doen?'

Achterliggende oorzaken

Probeer erachter te komen waarom de pester pestgedrag vertoont. Wanneer dit duidelijk is, kun je de pester gerichte hulp aanbieden.

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt (zie figuur 3 van dit pestprotocol).

Leidraad voor een gesprek met een gepeste leerling

Feiten

Geef aan dat je ziet/hoort dat de leerling zich niet altijd prettig voelt op school en vraag of hij dit herkent. Benoem dat er voor ieder probleem een oplossing is, ook al ziet hij die op dit moment niet. Geef aan dat het kind niet alles alleen hoeft te doen en hulp mag vragen.

Als de leerling zegt dat het gepest wordt, kun je de volgende vragen stellen:

- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Heb je het aan anderen verteld dat je gepest wordt? Aan wie? Aan wie zou je het willen vertellen?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er medeleerlingen/klasgenoten die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Besprek samen met de leerling wat hij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen en ontbreekt het ze aan zelfvertrouwen. Ergens is er iets in henzelf van overtuigd dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want ook al zijn we niet allemaal hetzelfde, we zijn wel allemaal gelijk!

2. Checklist/registratieformulier APCVO

Dit is een uitgebreid formulier; in Magister bevindt zich een verkorte versie. Onderstaande gegevens worden alleen bij ernstige incidenten ingevuld en door de anti-pestcoördinator binnen een beveiligde omgeving opgeslagen. Volledige namen van betrokken leerlingen mogen niet vermeld worden en daarom worden er initialen gehanteerd.

Het eerste deel betreft een omschrijving, vervolgens een analyse en tenslotte de gemaakte afspraken en de evaluatie van deze afspraken.

Binnengekomen op (datum)	
Gemeld door (ouder, kind, mentor....)	

Gegevens gepeste leerling

Naam	
Voornamen	
Klas mavo/havo/vwo	
Naam mentor	

Gegevens pester(s)/meelopers

Naam	
Klas vmbo-t/havo/vwo	

Naam	
------	--

Klas vmbo-t/havo/vwo	
-------------------------	--

Naam	
------	--

Klas vmbo-t/havo/vwo	
-------------------------	--

Precieze omschrijving pestgedrag

(Wat/hoe, waar, wanneer, hoe lang al)

Omschrijving gevolgen van pesten voor gepeste leerling

--

Beschrijving eerder ondernomen acties en resultaat:

--

Gemaakte afspraken met datum

Wat wilt u dat er gebeurt op school? Wat verwacht u van de /docent/mentor/directie? Wat moeten de pesters/meelopers doen/laten? Wat kunnen de /klasgenoten doen?

Wat kan uw kind zelf doen?

Wat doet u als ouder(s)?

Andere wensen van de ouders van de gepeste leerling

Voor akkoord:

Plaats, datum .....

Handtekening ouders .....
gepeste leerling

Handtekening anti-pestcoördinator

.....

Ondernomen acties

Datum	Actie/wat + hoe	Actor/wie	Resultaat	Gecheckt door APC (hoe, wanneer)

3. Voorbeeld lesvorm in klasverband

Een klassengesprek met als doel de veiligheid in de klas weer te herstellen door de zwijgende meerderheid te mobiliseren. Dit moet niet op basis van het individuele geval maar moet een algemeen karakter hebben zodat de leerling die gepest wordt er niet op aangekeken kan worden. Het onderwerp de veilige school kan als maatschappelijk item besproken worden.

'De klas' kan in dit geval zijn:

- Alle leerlingen uit een klas. Algemene groepsvorming.
- Leerlingen die meepesten omdat ze met soortgelijke problemen worstelen, als degene die pest.
- Leerlingen die meepesten uit zelfbescherming.
- Leerlingen die niet meepesten maar die machteloos toezien; of ook over een minder goed ontwikkeld empathisch vermogen beschikken.
- Leerlingen die het opnemen voor degene die gepest wordt.

4. Informatie voor ouders/verzorgers van een (mogelijk) gepest kind

- Neem uw kind serieus.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de mentor bespreken.
- Praat erover met uw kind of vraag uw kind op te schrijven wat het heeft meegemaakt.
- Garandeer uw kind dat u met anderen gaat praten om het pesten te stoppen en dat u hier zorgvuldig en vertrouwelijk mee zult omgaan.
- Leg uw kind uit hoe het komt dat kinderen pesten.
- Waarschuw uw kind dat het mogelijk is dat het pesten niet meteen ophoudt als er aandacht voor is. De problemen van het kind dat pest kunnen niet altijd op korte termijn opgelost worden.
- Samen praten over pesten kan ook via een boek of een film over het onderwerp.
- Vertel dat volwassenen niet altijd pestgedrag waarnemen.
- Houd het onderwerp bespreekbaar en vraag regelmatig aan uw kind hoe het gaat.
- Als u er van uw kind met niemand over mag praten, steun dan uw kind, geef achtergrondinformatie en maak duidelijk dat de school het zorgvuldig zal aanpakken. Voordat u dit belooft, is het raadzaam te vragen welke acties de school zal ondernemen.
- Geef uw kind een complimentje over zijn openheid.
- Help uw kind zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Roep eventueel de hulp in van een deskundige, bijvoorbeeld voor een weerbaarheidstraining. Hiervoor kunt u eventueel contact opnemen met de mentor en/of de zorgcoördinator van de school. Of kunt u contact opnemen met de anti-pestcoördinator, mevrouw Van Kooperen: kop@hetvlc.nl.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team)sport.
- Houd de communicatie open, blijf in gesprek met uw kind en praat in oplossingen, niet in problemen.
- Houd regelmatig contact met de mentor van uw kind.

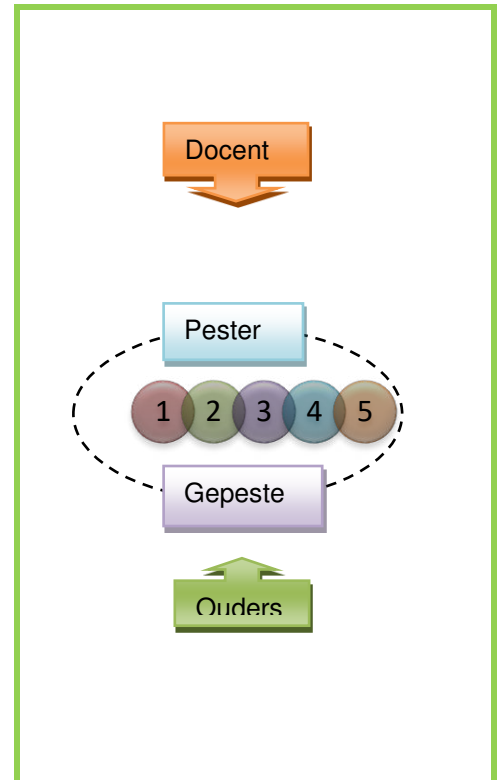
5. Informatie voor ouders/verzorgers van een kind dat (mogelijk) pest

- Neem het probleem serieus.
- Raak niet in paniek: elk kind kan in de verleiding komen te gaan pesten.
- Praat met uw kind om achter de mogelijke oorzaak en aanleiding van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor het gevolg van zijn gedrag op anderen (inleven in de ander).
- Besteed aandacht aan uw kind door te laten merken dat u veel waarde hecht aan wat voor hem belangrijk is.
- Geef uw kind duidelijke waarden en normen mee.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een (team)sport.
- Geef uw kind adviezen over andere manieren om met elkaar om te gaan.
- Houd de communicatie open, blijf in gesprek met uw kind.
- Houd regelmatig en intensief contact met de mentor van uw kind.
- Bekijk mogelijkheden om uw kind aan een sociale vaardigheidstraining te laten meedoen. Informatie hierover is op te vragen bij de mentor, de zorgcoördinator of de anti-pestcoördinator, mevrouw Van Kooperen: kop@hetvlc.nl.

6. Vijf sporenbeleid

Het **Vijf Sporen Beleid** van *Bob van de Meer* (2002) biedt een goede kans bij het aanpakken van pestgedrag op school. Het beleid richt zich op de pester, de gepeste, de zwijgende middengroep, docenten en ouders.

- **Eerste spoor:**
Aanleren van sociale vaardigheden aan de zondebok.
- **Tweede spoor:**
Hulp bieden aan de pester die een onderontwikkeld gedragspatroon vertoont.
- **Derde spoor:**
Zwijgende middengroep mobiliseren.
- **Vierde spoor:**
Bestrijden van het fenomeen door inzet van de docent (signaleren & ondernemen).
- **Vijfde spoor:**
Mobiliseren van de ouders. Bewust maken dat ieder kind slachtoffer kan worden.

Specifieker

- **Steun bieden aan de jongere die gepest wordt**
Het pesten serieus nemen en er achter proberen te komen hoe erg de situatie is. De leerling is slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van ervaringen. Daarbij is het belangrijk te kijken naar mogelijke oplossingen, het steunen bij het werken aan oplossingen.
Dit kan door: gesprekken met de mentor of de vertrouwenspersoon; eventueel schriftelijke verwerking door de betrokken leerling; indien nodig door externe hulp te initiëren.
- **Steun bieden aan de jongere die pest**
Ook pesters hebben binnen ons pedagogisch stelsel recht op hulp. Zij zijn (soms) niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daarom onze professionele hulp nodig. De hulp kan bestaan uit:
  - Bespreken wat pesten voor hem/haar betekent en er wordt gekeken hoe het pestgedrag kan worden omgezet naar positieve relaties met anderen (gepeste).

- Bespreken van het pestgedrag vanuit het protocol, de afspraken en regels die er binnen school en de klas zijn, waarin pesten wordt besproken als ongewenst gedrag. Er wordt een verslag gemaakt van het mentorgesprek en deze wordt opgenomen in Magister. Mogelijke sancties worden besproken mocht het pestgedrag zich weer voordoen. Bij het voortduren van pestgedrag kan schorsing een tussenstap zijn. Indien dit niet tot verbetering/verandering leidt kan uiteindelijk worden overgegaan tot verwijdering van school.
  - Ouders van de gepeste leerling en pester worden op de hoogte gebracht.
  - Indien nodig kan externe hulp worden geïnitieerd.
- **De zwijgende middengroep betrekken bij het oplossen van het pestprobleem**
    - Met leerlingen praten over pesten en hun rol daarbij.
    - Bespreken van mogelijke oplossingen en wat ze zelf daaraan kunnen bijdragen.
    - Leerlingen een actievere rol geven door samen te werken aan oplossingen.
- **Aanpak van de school**
Directie, teamleiders, mentoren, docenten en ondersteunend personeelsleden moeten beschikken over de informatie betreffende pesten in het algemeen en de aanpak ervan.

Opstellen van een algemeen beleid rondom veiligheid en pesten op school, waarin aandacht is voor alle betrokkenen.
- **Ouders steunen**
Het is van belang dat ouders op de hoogte zijn van het anti-pestbeleid dat het VLC hanteert. Informatie kan worden gegeven tijdens bijv. de ouderavonden.

Ouders moeten betrokken worden bij de aanpak van pesten. Belangrijk is dat ook thuis over het probleem pesten wordt gesproken, specifiek over het feit dat praten over pesten, iets vertellen aan de mentor, de vertrouwenspersoon, een docent of ouders niet wordt gezien als klikken. Het is van belang dat ouders hun zoon/dochter ondersteunen en begeleiden bij het durven innemen van een stelling als het gaat om pesten. Ouders van een gepest kind moeten zien dat school de ernst maakt van de aanpak van pesten. Maar daarentegen is het ook belangrijk ouders van pesters te informeren over het gedrag van hun zoon/dochter. Zij hebben het recht te weten dat hun zoon/dochter in sociaal opzicht zorgwekkend gedrag vertoont en hierbij ondersteuning nodig heeft.

Indien nodig kan ouders worden geadviseerd externe hulp te initiëren.

VeenLanden College
Christelijke scholengemeenschap voor
atheneum, havo en mavo
info@hetvlc.nl | www.veenlandencollege.nl

Diamant 9
3641 XR Mijdrecht
Bonkestekersweg 1
3645 KZ Vinkeveen

secr/zorg/pestprotocol/2021-01-20 anti-pestprotocol